

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben.	10 kor. — fill.	Egy évre	16 kor. — fill.
Egy évre	5	Fél évre	8
Fél évre	2	Negyed évre	4
Negyed évre	1	Egy nora	1 : 70
Egy nora	1	Egyesszám ára	4 fillér.

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **Hj. MORICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosabban. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

Ex-lex — és felelősség.

Irta: **Kalmár Antal dr.**

Ki a felelős?

(Majd a cikkünknek a végén rájövünk, hogy az ördög sem felelős.)

A kormány mossa a kezét: én nekem többségem van a képviselőházban, aki helyesli a magyar hadsereg német nyelvét, birom a korona bizalmát is, az ex-lexért tehát nem én vagyok a felelős, hanem felelős vagy te: obstruáló ellenzék.

Az ellenzék pedig ezt mondja: azért küzdök, hogy a magyar hadsereg magyarul beszéljen, ez a kerek világon a legtermészetesebb nemzeti és közjogi követelés — és ha a magyar királynak magyar kormánya ezt mégis megtagadja és azt mondja, hogy de bizony beszéljünk mi magyarok továbbra is csak németül (és ha csak ezért jött be az ex-lex, amint hogy csakugyan ezért jött be): akkor az ex-lexért minden felelősség csak a kormányt terhelheti. Azonban akár az ellenzéknek, akár a kormánynak miféle felelőségéről lehet itt szó? Az ellenzék alkotmányunk szerint nem vonható sem jogi, sem politikai felelősségre. Csak egyetlenegy fórum van, ami előtt az ellenzéknek is felelni kell: a történelem ítélőszéke. A magyar história ezer éves korszakában azonban ez a fórum még sohasem ült törvényt a fölött, a ki a nemzeti jogokért küzdött. A nemzeti jogokért küzdő párt, vagy ember üzhett rossz politikát, követhett el gyarló emberi tévedéseket: de a história irás még se czítálja őket elitélő széke elé. Bánkban kardjával átdöfhetette a német királynőt, Tököly Imre lehetett rossz politikus, II. Rákóczi F. lehetett nem szerencsés kezű politikus: de azért a magyar históriának, a magyar hazaszeretnek hűségesebb, ragyogóbb emléke még sincs Bánkbanak megrázóan tragikus, Tökölynek hányatott és II. Rákóczi F.-nek derékon tört életénél. Miért? Mert egész életüket a nemzeti jogok küzdelmére tették föl.

Egész határozottsággal meg lehet állapítani, hogy a történelem ítélőszéke előtt a nemzeti jogokért küzdő mostani magyar-párt is állani fogja ezt az ítélőszéket.

Állani fogja az osztrák-párt brosüra gyárainak, gyártóinak és a borosürák

ingyen való szétosztogatásának daczára. Ezekben a brosürákban izzadságos közjog konkurrál a bécsi politika osztrák opportunus lojálizmusával. Az osztrák-párt azt mondja, hogy ők védik a magyar parlamentarizmust — és így a magyar alkotmányt is. Eltekintve azonban attól, hogy a parlamentarizmus is már csak olyan „mükifejezés“ számba megy, mint az u. n. „liberalizmus“ s annak hetvenhétféle elfajult értelme van: ki védi a magyar alkotmányt, az-e (a magyar-párt), aki egy, még 1867-ben meghozott, de azóta gonoszul végre nem hajtott törvénynek a végrehajtását követeli Béctől, — vagy az (az osztrák-párt), a ki a törvénynek a végrehajtását csupa lojálizmusból és a husos fazekakhoz való ragaszkodásból nem követeli?

Azonban osztrák-párt: még se volt elég ebből a bizanci lojálizmusból, még se volt elég a zsiros fazekak konczaiból?

Történelmi határozottsággal lehet megállapítani, hogy ebből a szervilis lojálizmusból már elég volt, s a nemzetnek a törvénybe iktatott jogain (1867 XII. t.-cz.) ne lojáliskodjék senki, se az ideges Széll Kálmán, se a Mária Terézia-rendes Fejérváry, se a tatár-(kutya-) fejü Andrássyak, se más Isténfia, — mert a mi törvény: az törvénye a királynak is, meg Széll Kálmánnak is, de meg a kék mandlis szegedi magyar parasztnak is.

Azonban alkotmányunk szerint a kormánnyal tartó osztrák-párt sem vonható jogi, vagy politikai felelősségre. Német lelkiismeretükkel a magyar historiáirás fog annak idejében majd leszámolni. Ellenben a kormány az ex-lexért már felelősségre vonható. Ugy a jogira, mint a politikaira. Mert ezen kétféle felelősége van meg a kormánynak a magyar közjogban. Tulajdonképen azonban a kormánynak csak egyféle felelősége van: a jogi, — mert a politikai felelőség nálunk (de más államokban se) törvényben szabályozva nincsen, a mi az országgyűlés politikai súlyának lenne csak a természetes következménye.

A jogi felelőséget tudvalevőleg az 1848: III. t.-czikkely 32. §-ának a) b) c) pontjai szabályozzák. A törvény ezen rendelkezései szerint a kormány felelősségre vonható: az alkotmány- és törvénysértésért, valamint a

rossz kormányzásért. Nem szükséges, hogy a kormány rosszhiszemű legyen. Ha jóhiszeműleg is sérti meg az alkotmányt, ha jóhiszeműleg is kormányoz rosszul: a jogi felelősség már ekkor is feltétlenül terheli.

Ezek után csak az a kérdés, hogy mit követelt el a kormány?

Hogy május elsején az ex-lexnek be kellett következni: ez azt jelenti, hogy rosszul kormányzott. Czáfolhatatlan rosszul kormányzott. Azonban honnan bizonyítható ez be? A kormány a múlt év október havában beterjeszti az 1903. évre szóló költségvetést. Ezt az országgyűlés tárgyalja két hónapon tul — akkor december havában négy havi indemnitit kér. Megkapja. Amde miért kapta meg az indemnitit? Azért, hogy ez alatt a négy hónap alatt tárgyalassa le az évi költségvetést. Ennél természetesebb dolog nem lehet a magyar parlament belső életében. Adok időt — hogy legyen életed. És a magyar kormány mit csinált? Mihelyest kezébe volt a váltó, amire pénzt kapott; kisebb gondja is nagyobb volt, hogy sem az ő egyedüli létalapjával, az évi költségvetési törvénnyel törődjék s a 120 nap alatt egy órára sem veszi el a költségvetést, — hanem e helyett Bécsnek a kedvéért forsziroz egy szentségtelen osztrák-izü törvényjavaslatot, most pedig jajgat, hogy nincs költségvetési törvénye, s itt az ő nyakán is, meg az ország nyakán is az ex-lex.

No már most: azért írja alá az ellenzék újból a négy hónapos váltót, hogy ezt a dicstelen osztrák komédiát a magyar kormány újból elülről kezdje, és megint csak ne vegye elő a költségvetés tárgyalását? Mikor pedig majd augusztus végén megint lejárna a váltó: hogy akkor újra prolongációt kérjen a kormány? Hiszen talán még a magyar párt sem evett májusi maszlagot!

Nem!

A magyar-párt inkább megóvatolta a váltót, hogy hadd kerüljön pörre a dolog. A pör után majd jön az exekuczió, de ez az exekuczió bizonyára nem a magyar-párt, hanem a kormány nyakát fogja kitörni.

Azonban miképen fog a kormány nyaka kitörni?

Azt bebizonyítottuk, hogy a kormány rosszul kormányoz: és így van

az ő jogi felelősségének egyik sarkpontja, mert rossz kormányzás folytán kellett neki belemenni az ex lexbe. De ha belement: ezzel a magyar alkotmány egyik elsőrendű biztosítékát sértette meg. Micsoda ez az elsőrendű biztosíték? Az, hogy az a kormány, amelynek nincsen költségvetési közpénze, vagy indemnitije: az Magyarország területén egy vak garast sem szedhet be — egy vak garast sem adhat ki. A kormány azonban az ország ezen legnagyobb alkotmányos biztosítékát kutyába sem veszi, hanem mint birtokban levő — az alkotmány ellenére — old és köt, pénzt szed be és pénzt utalványoz ki.

A kormánynak a büne tehát, a miért a 48-as törvény alapján jogi felelősségre vonható: a rossz kormányzásban és az alkotmány biztosítékának a megsértésében áll. Hogy ennek a megsértésnek ki és mi az oka: azt ez a 48-as törvény nem kérdezi. Megsértődött. Punctum. A fődolog azonban az, hogy nem szabad megsérteni.

És ferde közjogi észjárásra mutatám az, aki így a kormány szükségrendeleti jogáról beszél. Ez a joga — bizonyos korlátokon belül — meglehet az alkotmány alapján álló kormánynak; de az alkotmány alapján nem álló kormánynak a közjövédelmek behajtására és kiadására a világon semmiféle rendelete nincs. Ezt megjegyezhetik maguknak a kormány megbomlott észjárású közjogi irodalmi adjutánsai.

A kormánynak ez a jogi felelősége tehát fehér papiroson van írva — fekete betűvel. Lehetne úgy is mondani, hogy a 48-as törvények ércztáblájára van fölvésve.

Azonban álljunk meg, . . . mert hiába törvény, hiába ércztábla: a mi államéletünk a 67-ben létesült osztrákpárttal (az előtt csak labancz volt, de az osztrák-párt rosszabb a labancznál) úgy van berendezve, hogy a kormánynak a jogi felelősége tekintetében még a haja szála sem görbülhet meg. Most sem fog meggörbülni. A kormány megbukhatik, amint meg is fog bukni; de a miniszterium a vádlottaknak padjára se a rossz kormányzat, se a legvilágosabb alkotmányértés miatt nem fog kerülni.

Miért?

Azért, mert a miniszterek vád alá helyezése fölött a képviselőház többsége határoz; s vajjon várható-e vádhatározat az osztrák-párt többségétől? Ez már a magyar nemzetnek a fátuma, az osztrák-párt magyar kormányférfiainak pedig a — kaján öröme.

A magyar párt tehát az alkotmányértő miniszterekre nem fogja alkalmazhatni a megtorló törvényt, vagyis a miniszterek nem lesznek jogi felelőségre vonhatók. De mentes a kor-

mány a politikai felelőség alul is. Ime a cikkünk elején fölállított tétel bebizonyítása, hogy Magyarországon az exlexért az öreg ördög sem felelős.

A kormányt is tehát az a felelőség éri, ami éri az ellenzéki magyar pártot, t. i. a történelmi felelőség. Azonban a jogi és politikai felelőség hiánya mellett ezt a történelmi felelőséget a kormány is, meg az osztrák párt is könnyen viseli. Könnyen viseli legkivált a dusáldó jóletben. — Az osztrák párt szerint ezen a földön van a pokol is, meg a menyország is, és úgy Széll, mint Andrássy jobb szeret ezen a földön élő kutya lenni, mint a történelemben döglött oroszlán.

Domokos Márton

debreczeni főbíró és kora. 1725—1764.

Irta Zoltai Lajos.

Életének alkonyán is végig-vegig zug meg a vihar az öreg, tapasztalt kapitány edzett karjára, bator szívére, tapasztalt eszére bizott hajó felett.

Őszen 1763-nak (szept. 25.) ezeket jegyzé fel a nagy Sinai Miklós naplójába: „A consistorium bőjtölést rendel, mivel minden jelek arra mutatnak, hogy ebben az időben végképpen kiakarnak bennünket szakgatni a papisták. Elűző szemei elől Felső- király Asszonyunk követünket, akik installálni akartak volna az ekklesiák nevében. Veszik (fog aigatják) a diplomákat mindenfelé. Kollegiumunknak is mi leszzen dolga, az investigatio iránt: igen kétséges: ¹⁾”

A következő év elején súlyos betegség veri le lábáról főbírákat. Még a halál közeledésekor is a féltve felett főiskolára függeszti aggodó gondolatait. Mily fenséges jelenet! A professorok mindnyájan a haldokló bajtárs, a vezér agyához sietnek, hogy megköszönjék a kollegiumhoz való hűségét és engedelmet kérjenek tőle, ha miben vétkezhetek volna. Domokos is bocsánatot kér s utoljára azt köti lelkökre a végső bucsút mondó tanároknak: „E ne hagyják a kollégiumot!”

Masnap, april. 3-án d. e. 10^{1/2} órakor felesége és egyetlen fia karjai között tiszta, nemes lelkét vissza adá teremtő Istenének. A Rákóczi harang a veres toronyban busan, zokogva hirdeté a gyászt, mely a czeledutezai Domokos házra borult (hol most a ref. felsőbb leányiskola virágozik) a mélységes gyászt, mely Debreczent s a magyar ref. egyházat sújtotta.

Koporsója felett Tatai Ferencz predikátor, Domokos Márton cselekedeteinek szemtanúja, gyönyörű halotti beszédben²⁾ esetelte az elhunyt érdemeit.

„Micsoda bajaid, így kiált fel a derék predikátor, micsoda nehéz és kétséges dolgaid voltanak az időtől fogva oh Debreczen városa, melyekben D. M. ne lett volna a te tizenkét és hetven véneiddel együtt és összefoglalva a te Elméd, Tanácsod, Kezed, Lábad, Pennád, Prókátorod? Mennyi bajos és nehéz dolgokat fordított el, mennyi régi káros abusosokat jobbitott meg, mennyi hasznos dolgokat talált fel mind az ekklesiának, mind a városnak javára az ő nagy

¹⁾ Sinay Miklós naptár jegyzetei. Révész I. Figyelmező IV. k. 222 l.

²⁾ Alapigék: „Annak okáért meghala ott Mózes az Urnak szolgálja a Moábnak földén, az Urnak beszéde szerint.” (Móz. v. 34 r. 5. v.) Tatai F. halotti predikációja D. M. felett 1764. Apr. 6 napján. Beszényei Széll Farkas könyvtárában.

elméje; miket vitt végben az ő munkáskeze, fáradhatatlan törekvése?

Valaminemü gondos volt pedig a régi káros abusosoknak megjobbitásában, okos az újabb hasznos dolgoknak feltalálásában, munkás és szorgalmatos azoknak felállításában, szintén oly tena és tartózkodó volt a régi jó praxinak fentartásában és gyakoroltatásában, együtt tartván Bölcs Salamonnal, aki azt mondotta: „Ne bontsd el a régi határt, melyet a te Atyáid csináltak!” Hasznos akart lenni dicsekedés maga mutogatása nélkül, publicus, közjóra teremtett a maga hasznára való nezés nélkül. Az ő bírói hivataljának folytatásában az ő cselekedeteinek regulája volt a hűség, czélja a városnak és az ekklesiának haszna, jutalma a jólelki ismeretnek tanubizonyaaaga.

A hála legszebb virágaiból így font koszorut a halott meghidegült homlokára az, aki egy időben futotta vele a földi pályát. A nagy veszteséget tovább is siratta, mert „Nemcsak Debreczen városának bírája, hanem a debreczeni, sőt az egész magyarországi reformata ekklesiának egy nagy oszlopembere holt meg Domokos Mártonban, . . . a tisztességes tudományoknak egy nagy Maccenasusa, . . . az egyházi szolgáknak és szolgálatnak egy nagy Nehemiasa . . . a kollegiumnak egy nagy Abdiasa . . .”

És kisebb embe nek mi sem latjuk Domokos Martont, akit pedig tőlünk már ködös másfélszáz esztendő választ el. Latjuk és meggyőződünk mi is, hogy élete olaját kedves városának felviragoztatásában, szeretett egyházának védelmezésében folytatott szakadatlan munka, soha ki nem fáradó küzdelem emésztette fel. A hű tisztviselőnek, a kötelességtudó polgárnak és hazafinak, a meggyőződéséhez, hitéhez minden fenyegetés, kísértés között is végső lehelleteig ragaszkodó férfinak példája ragyog felénk az ő nemes alakjában. A tökéletes igaz ember mintaképe, kinek sok drága virtusit rendiben elnézve, másat ritkán találhatom. ³⁾ s a kire mi, az ő hitének és feladatának kicsiny és nagy, közmunkás és vezető örökösei dicsekedéssel és büszkeséggel tekinthetünk; mert ő egészen a miénk volt, miénk aggodalmi és reményei, eszméi és cselekedetei, miénk egész élete és miénk az ő drága — emléke.

Debreczen nagy történelmi hivatásának, amelyet az isteni gondviselés a reformációkor jelölt ki e város számára, megfélemlíthetetlen bátor harciosa mind halálig. E magasztos hivatás megsemmisítésére törő emberi hatalomnak ő és a vele csatasorban állók, annak a kornak papjai, tanárai, a városnak akkori előljárói, Szeremley, Herczeg, Pándi, Forró és a többi Istenbe vetett bizalommal, erős lélekkel felvértezve álltak elibe.

Aki így élt, az nem halt meg!

Az elvek és eszmék, amelyekért ily hőiesen küzdöttek — győzhetetlenek! Bizony legyőzhetetlenek!

³⁾ Szathmári P. István halotti beszédének szavai.

(Végo.)

Debreczen Rákóczi ünnepe.

A legeszményibb magyar szabadsághős, a dicső II. Rákóczi Ferencz fejedelem emlékezetét magasztos ünnepek keretében fogja megülni Debreczen város törvényhatósága és a város közönsége.

Fényes nagyszabású és lelkes magyar lesz a május 22-iki Rákóczi ünnepély, melynek programját a tegnap délután tartott értekezleten állapították meg.

Az értekezleten Puky Gyula főispán elnökölt, jelen voltak:

Kovács József polgármester, Kiss Albert, Vecsey Imre, főjegyző, Szabó Kálmán kamarai elnök, Géresi Kálmán főigazgató, dr. Nagy Lajos, Horváth István és dr. Varga Elemér.

Május 22-ikén reggel lobogódiszt ölt az egész város. A hatóságok, meghívott vendégek és a városatyák a városháza nagytermében fognak gyülekezni, hogy testületi leg induljanak el előbb a nagytemplomban, aztán a római kath. templomban tartandó istentiszteletre. — A hatóságok, meghívott vendégek és városatyák felvonulása impozáns látvány lesz. A városházától a nagy templomig a Debreczenbe sereglett tornász diákok fognak sorfalat állani zászlóik alatt, tanáraik vezetése mellett. A városházáról elinduló menetet díszbe öltözött városi és megyei hajduk fogják megnyitni, ezután következnek a pazar díszmagyar ruhás küldöttségi tagok, városi tanácsnokok, bizottsági tagok és tisztviselők csapata. A mint a hivatalos menet a templomba ér, a tornász diákok eléneklik a Hymnuszt és zárt sorokban elhelyezkednek a kereskedelmi iskola előtt

A nagytemplomban reggel 8 órakor veszi kezdetét az istentisztelet. Először Jővel Szent Lélek Ur Isten czimű dicséretet éneklí a gyülekezet, azután a Hymnuszt. Az ünnepi imádságot Dicsőfi József fogja mondani. Ima után a gyülekezet a Szózatot éneklí.

A mint az istentiszteletnek vége lesz, a közönség kijön a templomból s megállapodik a templom lépcsőzeténél. Az ezer tornász diák ekkor egyszerre rázendíti:

Isten áld meg a magyart.
Jó kedvvel bőséggel.

Az ének befejezése után megkondul a nagytemplom tornyában a Rákóczi harang és ennek bugása mellett indul a menet a római katolikus templomba. Elöl haladnak négyes sorban a tornászok, zászlók alatt, utánnuk a küldöttségek és a városatyák. A római katolikus templomban mise lesz, a melyet dr. Wolafka Nandor szolgálatat fényes segédlet mellett.

Délelőtt 10 órakor veszi kezdetét a városháza udvarán a törvényhatósági bizottság diszközgyűlése. Kiemelkedő mozzanata lesz ennek Thaly Kálmán beszéde. — Thaly Kálmán különben a Rákóczi-ünnepre vonatkozólag a következő levelet intézte Puky Gyula főispánhoz:

Méltóságos főispán ur!
Bizottsági Elnök ur!

Méltóságodnak, folyó hó 2-ikán kelt levelére sem tudok egyebet válaszolni, mint a mit már a nagyságos polgármester, Kovács József ur levelére válaszoltam volt, hogy t. i. a reám nevezve annyira kitüntető felhívást a folyó hó 22-ére kitűzött történelmi emlékünnepen a halhatatlan érdemű, dicsőséges fejedelmünk II. Rákóczi Ferencz tiszteletére tartandó történelmi emlékbeszéd elmondását, csekély tehetségem és tudomásom teljes erejéből kész szívesseggel elvállalom s folyó hó 17-én, estve a gyorsvonattal Debreczenbe érkezendém. A részletek megállapítására nézve a következő napokban a t. bizottságoknak szerény vélemény adásaimmal rendelkezésére állok.

Fogadja méltóságod és a rendezőbizottság kitünő tiszteletem kifejezését.

Budapest, 1903. május 9.

Dr. Thaly Kálmán,

orsz. képviselő- a Magyar Tud. Akadémia történelmi biz. elnöke.

A délután a tornászoké lesz. — A városi tanács Puky Gyula főispán és Kovács József polgármesterrel együtt megjelenik a sporttéri tornaversenyen, este pedig a nagyerdőn megvendégelik a diákokat.

A Rákóczi ünnep rendező-bizottsága azok számára, a kik a délelőtti diszközgyűlésen részt vesznek, a rend fentartása végett jelvényeket fog kiosztani. A díszes jelvény ára 1 korona lesz. Ez nem belepti-jegy, nem megadóztatás számba fog menni. Kedves és szép emléke lesz ez mindazoknak, akik Debreczen Rákóczi-ünnepén részt vesznek. Délután 50 filléres jelvényeket fognak árusítani,

„Magyar vagyok! . . .“

(Mutatvány „Kossuth Százada“ és egyéb költemények, új kötetből.)

Ha én volnék e bolygó sárgolyónak
Gazdagságban legelső embere —
De ott laktam, a hol a magyaroknak
Minden ember halálos ellene . . .
S rám törne egyszer ellenségeimnek
Boszútól szomjas, kincsvágyó hada:
És kényszerítne: tagadjam nemzetem meg,
Vagy amim csak van, — mind adjam oda:
— En utálattal dobnám oda nekik
Mindazt, amit a sors vagyont adott,
S egy szál ruhában — koldusbot kezembe,
Mély megvetéssel nézve a tömegre
Szemébe vagnám, hogy: — Magyar vagyok!

És hogyha erre a rabló tömegeből
Ezer vérszomjas ember törne rám
S gyilokkal a kezében — követelné,
Hogy tagadjam meg nemzetem, hazám!
— En szembeszállnék a tömeggel bátran
Élet-halálra küzdve, míg tudok . . .
S száz kín között, saját verembe' fekve,
Mély megvetéssel néznék a tömegre
S jajszó helyett utolsó két szavam
Az volna mégis, hogy: — Magyar vagyok!
. . . S aztán meghalnék boldogan . . .

(Balmazújváros.)

Glósz Gyula.

NAPI HIREK.

Gotterhalte.

Thewrek Árpád tanár egy kis röpiratot írt a Gotterhalteről. Sürgeti benne a Gotterhalte ügyének a rendezését s a többek között a következőket írja:

A Gotterhalte czim alatt gyűlölt himnuszt a magyar tanuló ifjuságnak az ötvenes években iskolai ünnepélyek és majálisok alkalmával ilyen szöveggel kellett énekelnie: Tartsa Isten, óvja Isten császárunk és a közházat . . . Ausztriával Habsburg trónját egyesíté égi kéz stb. Természetes, hogy ez a kényszer-szöveg oly gyűlöletessé tette a melódiát, hogy ez a gyűlölet kiirthatatlanul belefészkelte magát a magyar szívekbe. Együldetlet nem mérsékelhette, hogy a mikor az abszolutizmust az alkotmányos élet váltotta fel, ekkor a Gotterhalte kérdését azzal a felületességgel akarták megoldani, hogy a császár szó helyébe a király szót tették. Ha egyébb okból nem, hát már azért

is gyanus szemmel tekintget a magyar ember erre a himnuszra, mert előbb a császárt ünnepelte, most a királyról szól s könnyen jöhet idő, mikor talán ismét csak a császárt fogja ünnepelni és magasztalni ez a nóta. De a Gotterhalte eltörlése mellett a vallási szempont is szól. Haydn himnusza ugyanis eredetileg katolikus egyházi ének, melynek szövege következő: Tantum ergo sacramentum — veneremur cernui stb. A dalt Tewrewk tehát furcsának tartja, hogy a Gotterhalte tulajdonképeni katolikus egyházi énekét más vallásu magyar ember is énekelje. Az ilyenek joggal tiltakozhatnak a katolikus egyház is, hogy legszebb egyházi énekének dallama egyuttal politikai célzatu világi himnuszul is szolgál és ennek következtében profanációnak van kitéve és nyilvános kispiszezésben részesül. Ezekből a szerző azt a tanulságot vonja le, hogy a Gotterhaltének nálunk végre-valahára meg kell szünnie.

Kubelik magyar állampolgár.

Kubelik Jan a világhírű hegedűművész menyasszonyával Széll Mariannával és annak szüleivel hosszabb abbaziai tartózkodás után Debreczenbe érkezett. Kubelik tegnap látogatást tett Puky Gyula főispánnál és mint egyik reggeli laptársunk írja, Kubelik a beszélgetés folyamán kijelentette, minthogy magyar nő lesz a felesége és ő rendkívül rokonszenvezik a magyar nemzettel, az osztrak állampolgárságból való elbocsattatását fogja kérni és megszerzi a magyar honosságot. Egyben kérelmezni fogja, hogy Debreczen községi kötelekébe is felvegyék. Kubelik pár napig marad Debreczenben és amint kijelentette, ezidő alatt már megteszi a szükséges lépéseket, hogy a magyar állampolgárság és Debreczen város községi kötelekébe felvegyék.

Felhívás a csizmadia iparosokhoz!

A következő sorok közlésére kerettünk fel: A folyamatban levő termelő szövetkezet alapszabály készítő bizottsága az alapszabályt elkészítette, erre vasárnap délután 2 órakor az ipartestület Otthon disztermében rendkívüli közgyűlést tart, a melyen az alapszabály felolvastatik és a közgyűlésnek a jóváhagyása után egyben a megalakulást is kimondja. Az aláírasokat i. mit már megkezdett, tovább folytatja, melyre az érdeklődő szaktársakat ezuton is meghívja a bizottság.

Szemelvények Hajdúvármegye 1902 évi alispáni jelentéséből.

Lapunk tegnapi számában már foglalkoztunk az alispáni jelentéssel, mely Hajdúvármegye 1902 évi állapotáról számol be. A közgyűlés hazafias szellemű határozatairól dicsérőleg emlékeztünk. Most néhány érdekesebb adatot sorolunk fel. A tisztviselőnek 97990 koronát fizetett ki a vármegye szolgáltnak ruhazattal együtt 10766 koronát. A fizetési előlegek is szerepelnek 4024 koronával. — A főispán buzgóságáról is kíván állitva a hivatalos bizonylat. A közgyűlések mindegyikén személyesen elnökölt, de való igaz, hogy csupán három rendes közgyűlés volt. — A központi választmány által véglegesen megállapított és a folyó 1903 évre érvényes névjegyzék szerint van a hajdúszoboszlói kerületben 2575, a hajdúnánásiban 3227, a nádudvariban 2137 választó, a külön képviselő küldési joggal bíró Hajdúböszörmény városába 2347 jogosított választó. A jó erkölcsök ellen (értjük a „hivatalbéli“ jó erkölcsöket) nem lehet panasz, a fegyelmi választmánynak a jegyzőkönyvei 9 számot

tartalmaznak, de ezen esetek sem igen főbenjárók, mert akkor (mondaná az öreg alispánunk!) „kidobták volna az ujságszkriblerek.“ Mellékesen megjegyezve: a skriblerek nem valami népszerű férfiak a t. vármegyén. — A vármegyében összesen 6930 születés történt (közte 222 halva születéssel), illetőleg az élve szülöttek száma 6708 volt, meghaltak 4325-en. Természetes szaporodás 2605. A vármegye lakossága 1901-ben 153,056 volt, így tudós főorvosunk a magas szaporodási képességet, a fajfenntartási öserő örvendetes megnyilvánulását kedvezőnek tartja, de a pusztító betegségek, halálozások száma megdöbbentően ellensúlyozza ezt a természetes szaporulatot. A születések száma legörvendetesebb volt **E g y e k e n**, a legkisebb Hajdunánáson, a mi azon aggodalomra ad okot ezen ősi hajdúvárost illetőleg, hogy már talán ide is beférkőznek a dunántult, a hazai szerbseget ritkító egy gyermekes manipulációk. A halálozás Tetetlenen volt a legkedvezőtlenebb és Földesen a legmérsékeltőbb. A járványos gyermek betegségek különösen rettegették a vármegye nagyobb részében. Örvendetes felemlíteni, hogy H.-Böszörménynek 13 ágygyal bíró magánkórháza és ugyanott koldus menháza van, Hajduszoboszlónak pedig aggápolója. Öngyilkosságot 57 egyén követett el. Baleset 44 szer fordult elő. Idegenkez okozta küerőszaki halál 3-szer volt orvos-törvényszéki vizsgálat alapja. Altalánosságban véve a főorvosi kimutatás részletessége, alapossága előismerést érdemel. — A tankötelesek száma 26381 volt és mi fő, úgy a mindennapi, mint az ismétlő tankötelesek anyanyelve magyar. — Besoroztak 885 katonát (2949 hadköteles közül), itt megemlíthető, hogy az elő nem állított hadkötelesek leginkább Amerikában tartózkodnak; ime tehát a hajdúságra is ki van vetve az amerikai csábító háló. — Összesen 641 büneset fordult, közöttük 2 gyilkosság, 17 rablás, 7 szandékos emberölés, 23 gyújtogatás, 360 lopás stb.; szóval az iskolázás meg mindig javíthat eleget az erkölcsökön; melyeknek a vadítására bizonyosan nem csekély hatással van a vármegye területén engedélyezett 541 italmérés. Az állattenyésztésre vonatkozólag van egy érdekes megjegyzés, a gazdaközönseget illetőleg és ez az, hogy a fiatalabb tenyésznövendék szarvasmarhák és a tenyész süldő sertések külföldre kivitele évek hosszú sorára kiható rossz következményeket von maga után s hogy ennél fogva úgy a nagy közönségnek, valamint gazdaközönségünknek is sokkal inkább az áll érdekében, ha nem a fiatal, hanem a kihizott idősebb állatok kerülnek eladásra. — Hajdúvármegyének 1902. évi állatallo-mánya a következő: tenyész mén 67, kanca 10639, herélt 6526, növendék 3842, összesen 21074, — bika 241, tehén 15569, ökör 7922, növendék 8220, összesen 31952, juh 85690, kecske 94, sertés 36094. — A vármegyében csupán Tiszacségye és Egyek községben tartottak szociális jellegű népgyűlést fővárosi agitátorok, de látható eredmény nélkül. — Az itt: csak hézagosan felsorolt adatokból is kitűnik, hogy a bizottság tagjainak érdemes és tanulságos az 1902 évi jelentést olvasgatni, de vajon olvasgatják e?

A kerületi tornaverseny

előkészületei serényen folynak. Vasárnap délelőtt a verseny intéző bizottsága Dóczy Imre ev. ref. gimn. felügyelő elnöklete alatt gyűlést tartott, melyen az egyes bizottságok jelentést tettek az eddigi intézkedésekről, melyekből máris látni lehet, hogy a verseny nagyszabású és kedvező idő ese-

tén föltétlenül igen sikerült lesz. — Összesen 723 vidéki tanuló vesz benne részt 65 kísérő tanárral. A résztvevő intézetek legtöbbszörre tiszta magyar vidékekről valók, akad azonban közöttük néhány nemzetiségi vidékről is, melyeknek tanulóira nézve nagyfontosságú, hogy Debreczen városát s az igazi magyar vendégszeretetet megismerjék. A helybeli intézetek 480 tanulót állítanak ki. A sok tanuló elszállása iránt is intézkedett már a szakbizottság. Az ifjakat az egyes tanintézetekben fogják elhelyezni, a tanárokat ugyanott, részint magánházaiknál. Az élelmezést illetőleg a helybeli vendéglősök fogják az ifjakat méltányos díjért jó magyaros kosztal ellátni. A verseny a Torna és Kerékpáros Egylet ujonnan berendezett sportterén fog lefolyni, mely állandó tribünjével és teljes árnyékban levő ülőhelyeivel sokkal nagyobb kényelmet fog nyújtani, mint az előző versenyek bármelyike. Körülbelül 1172 ülőhely lesz, tehát nagy közönség nézheti végig a mindkét napon (május 21. és 22-én) egyaránt igen érdekes versenyt. A páholy és tribünjegyeket illetőleg azonban ajánlatos jóelőre gondoskodni, mert a verseny napjáig aligha el nem kapkodják. A verseny első napján lesznek a tulajdonképeni mérkőzések, köztük az intézetek főversenye a debreczeni közönség díjáért, egy művészi kivitelű ezüst kürtért. A második napon megismétlik az összes intézetek együttes szabadgyakorlatát, amihez fogható páratlan szép látványban ritkán gyönyörködhetik közönségünk, a program többi részét játékok töltik ki, melyeknek győztesei, tekintettel arra, hogy a verseny második napja összeesik a Rákóczy-ünneppel s mintegy annak kiegészítése lesz, díjjal egy-egy Rákóczi-korbelt „libertást“ fognak kapni a nevezetes nap emlékére. Igen nagy jelentőségűnek tartjuk, hogy a magyar diákok vetélkedése így kapcsolatba jutott Debreczennek országos jelentőségű Rákóczy ünnepével; a jelen testi ügyessége s a fényes múlt harci dicsősége ugyanazon, lelkes ünneplés tárgya lesz s a haza minden részéből idejövő ifjuság lelkesedése egygyé forr és növeli a Rákóczy ünnepben magasra lobogó hazaszeretet lángját. A város, hogy napot annál emlékezetesebbé tegye az ifjuság számára, a verseny második napján a díjak kiosztása után az erdő valamelyik alkalmas tisztásán az összes ifjúságot magyaros vendégszeretettel fogja megvendégszolgálni.

A nagyerdő park világitása.

A nagyerdő látogatottsága ezután bizonyára fokozottabb lesz, különösen az esteli árakban azáltal az ujtás által, amelyet létesítettek. Ugyanis a régi lövölde előtti tér holnaptól kezdve állandóan világitva lesz. A légszeszgyár tegnap fejezte be e helyen a munkálatokat és most folytatja a park világitási berendezését.

Építik a debreczeni lelenczházat.

Az állami gyermekmenhely (lelenczház) építésére meghirdetett pályázat ma délelőtt járt le. A miniszter által kiküldött bizottság Kovács József polgármester, Aczel Géza főmérnök, Abrahám László főügyész, Latinovics Pal kir. főmérnök, Nemes Kálmán, Puky Gyula főispán elnöklésével délelőtt 10 órakor bontotta fel az ajánlatokat. Mintegy 60 ajánlat érkezett be. — Külön ajánlatok érkeztek a kőműves, ác, asztalos, lakatos, festő munkálatokra. A bizottság holnapután határoz az ajánlatok felett. Erre a gyűlésre Debreczenbe érkeznek Ibl Lajos műépítész is, az országos lelenczházak tervezője. Reméljük, hogy az ajánlatok felett határozó biz. tekintettel lesz a helybeli iparosok jelenlegi nyomászto helyzetére és a munkálatokat lehetőleg debreczeni vállalkozókkal és iparosokkal készítteti el.

Az orthodox iskola segítése.

A debreczeni orthodox izraelita hitközség iskolaszéke még a múlt évben 3269 korona pénz és 12 öl fa iskola segélyt kért a várostól. A közgyűlés a kérelmet elutasította és hasonlóan járt el a belügyminiszter is, ahova a közgyűlés határozata ellen felebbezték. Az orthodox iskolaszék a miniszter döntésébe sem nyugodott bele, a közigazgatási bírósághoz apellált. A közigazgatási bíróság ítélete tegnap érkezett le és a bíróság helyben hagyta a közgyűlés és a miniszter döntését, az iskolaszék segély iránti kérését elutasította.

A nőegyleti műkedvelő előadás.

Tegnap volt a színházban ezen idény utolsó előadása, de akik azt hiszik, hogy ma este a siri csend fogja hatalmába venni Thalia templomát, azok, ha alaposan meg akarnak lepődni, menjenek el ma este a színházba, és találni fognak ott oly pezsgő életet, a melyet ritkán lehet találni. Mert ma este végre kilépnek a lámpák elé Debreczen társadalmának azon ifjai és bájos leányai, kik hetek óta a titok homályában készítenek a közönség számára egy kedves meglepetést. A nézőkből ezuttal két estén át színészek lesznek és előadják Herczeg Ferencz kedves darabját, az oly népszerű „Gyurkovics leányok“-at. A közönség, mely már a jegyek legnagyobb részét eddig lefoglalta, bizonyára zsufolásig meg fogja tölni a jótékonycélu előadások alatt a színházat. A második előadáson, mint hírlik, a darab nagynevű írója is jelen lesz.

Eljegyzés.

Klein Géza budapesti nagykereskedő eljegyezte Fleischmann Lila k.a.t. Fleischmann Mór helybeli nagykereskedő leányát.

Uj nagyváradai püspök.

Az üresedésben lévő nagyváradai latin szertartású római katolikus püspökséget Szmracsányi Pál titkos tanácsos szepesi püspökkel töltötték be.

Gyilkossági kísérlet.

Szücs István volt vasuti hordár gyilkossági kísérletet követett ma el Timár u. 24. sz. alatt lévő lakásán felesége ellen, ki hónapok óta nagy beteg. Nagy konyhakéssel rontott a beteg asszonyra, azonban a szomszédok lefogták, meg mielőtt borzalmas tettét végrehajtotta volna és megkötözve a rendőrségre szállították.

Halálozás.

A következő gyászjelentést vettük: A legmélyebb fájdalom lesújtó érzetével tudatjuk a felejtethetlen gondos édes anyá,

nagy és déd-nagyanya, hü testvér és áldott emlékü jó rokon néhai Sarkadi Julianna polgár id. özv. Faragó Bálintné asszonynak, f. hó 11-én, este 11 órakor, életének 79-ik, özvegységének 48-ik évében, hosszas szenvedés után történt csendes elhunytát. Felejtethetetlen halottunk földi részei f. hó 13-án, délután 3 órakor fognak Bethlen-utca 20-ik számú házunktól, a ref. egyház szertartása szerint, a nagytemplomban tartandó gyászszertartás után, a Csapó-utcai temetőben levő családi sírboltba örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre rokonainkat, ismerőseinket és a n. é. közönséget szomorodott szívvel meghívjuk. Debreczen 1903. Bánatos gyermekei: Faragó Julianna, özv. P. Polgári Jánosné és gyermekei: P. Polgári János, nejevel Kocsis Eszterrel és gyermekek; P. Polgári András, nejevel Tóth Máriaival; Polgári Mária férjével, P. Pálfi Józseffel és gyermekeik; Polgári Eszter, férjével P. Tóth Istvánnal és gyermeik, veje P. Horváth Gábor, nejevel Vilmanyi Erzsébettel és gyermekeik; özv. P. ifj. Faragó Bálintné, Polgári Julianna és gyermekei: Faragó Julianna, férjével P. ifj. Kertész Jánossal és gyermekeik és Faragó Erzsike. Faragó Zsuzsanna, özv. P. Nyilas Ferenczné és gyermekei: P. Nyilas István nejevel Öry Juliannával és gyermekeik. Testvérei: Sarkadi Mária férjével P. Kálmán Istvánnal és gyermekeik; Sarkadi Sára, férjével P. Lakatos Józseffel és gyermekeik; P. Sarkady István nejevel Szalay Juliannával és gyermekeik: özv. P. Sarkady Ferenczné, Spos Julianna és gyermekei. Számos közeli, távoli rokonok nevében is. Áldás és béke lengjen porai felett! A temetést Dankó M. temetkezési intézete rendezi.

Az izr. nőegylet

választmányi tagjaira a vasárnapi közgyűlésen beadott szavazatokat tegnap délután 4 órakor olvasta össze a Fischbein Ignáczné, Drucker Mórné, dr. Popper Mórné, Dénes Adolfné, dr. Szász Adolfné, Fényes Mórné és Friedmann Ábrahámaé urnókból álló szavazatszedő bizottság. Az új választmány hiteltel névjegyzéke a következő: Dr. Balkányi Miklósné, Dr. Balkányi Edéné, Dr. Balkányi Emilné, Dr. Balázs Bertalanné, Berger Henrikné, Berger Mórné, Berger Jenőné, Berger Vilmosné, Berger (Fischbein) Fáni, Boros Izidorné, dr. Burger P.-né, Burger D. Józsené, Dénes Adolfné, Drucker M.-né, dr. Engel Ignáczné, Erber Vilmosné, Fajk Lajosné, Dr. Fejér Ferenczné, Fisch Lajosné, Fischbein Ignáczné, Fürst Ödönné, Dr. Freund Jenőné, Fried Emilné, Geiger Simonné, Gyémánt Samuelné, Hartstein Kálmanné, Dr. Hegedüs Jenőné, Hochfelder Jakabné, Holländer Gyuláné, Kandel Ferenczné, Dr. Kardos Albertné, Dr. Kardos Samuné, Dr. Kenyeres Elekné, Kesztenbaum Jonásné, Keiner Adolfné, Léderer Miksáné, Lichtschein Mózesné, Lichtblau Albertné, Dr. Löfkovits Mártonné, Lukács Árminné, Lu-ztig Károlyné, Lusztig Dezsőné, Markus Miksáné, Meisels Vilmosné, dr. Moskovits Jenőné, Nagy Jakabné, dr. Popper Alajosné, dr. Popper Mórné, Preiser Salamonné, Ranunkel Edéné, Reichmann Árminné, Rosenfeld Salamonné, Rosenthal Dánielné, dr. Szántó Samuelné, Szántó Győzőné, dr. Szász Adolfné, Stern Józsefné, ifj. Schwarcz Vilmosné, Weisz Zsigmondné, Weisz Lélyné.

Bimbóhullás.

Sulyos csapás érte Psenyeczki Nagy Árpádot, a központi dohánytőzsde derék ügyvezetőjét. Két éves, szeretettel körülvevett fiacskája, Laczika rövid szenvedés után elhunyt. Tegnap délelőtt temették el az elhunyt kis fiút a rokonok és ismerősök nagy részvéte mellett.

Elveszett korallgyöngyök.

Vasárnap este az Ajtó-utczától a Péterfia, Vár-utczákon és a csizmadia színen át a színházig elveszett egy sor nagyszemű korallgyöngy. Kérjük, hogy a becsületes megtaláló sziveskedjék azt, illő jutalom mellett az Ajtó-utca 14. sz. alatt lakó tulajdonosának kezéhez juttatni.

A derék magyar diákok.

A budapesti országos diák kongresszuson derék nyilatkozat és hazafias jelenet történt. A napirend előtt Nagy Sándor debreczeni jogász, ki egyszersmint a kongresszus egyik alelnöke is volt, felszólalt, mondván, hogy most midőn a magyar nemzet Rákóczi nevével kapcsolatban a mult dícsőségébe nézett vissza, alkalmas, hogy egy pillantást vessünk a jövőbe. Távol áll a napi politikába avatkozástól, de nem hagyhatja szó nélkül a diákság azt a szomorú jelenséget, hogy legdrágább kincsünk, a magyar nyelv veszélyben forog. És a mikor ország-szerte folyik a küzdelem, a magyar ifjuság kötelessége, hogy háláját és köszönetét fejezze ki azok iránt, a kik a parlamentben és azon kívül a magyar nemzet igaz ügyéért harcolnak. Azonfelül indítványozza, mondja ki a kongresszus, hogy a független, önálló Magyarországot ideáljának tekinti s azért mindenkor küzdeni fog.

Dr. Schwarcz Gyula dékán kijelenti, hogy a kongresszus csakis oly indítványokat tárgyalhat, amiket előre bejelentettek. Erre közbekialtottak:

- Bejelentettük!
- A rektori hivatalban nem jelentettük be — szolt Schwarcz.
- Az elnökségnél bejelentettük!
- Én nem tudok róla!

Óriási láрма tört ki erre. Nagy Sándor, az indítvány tevője újra felugrott és követelte az indítvány tárgyalását, különben kénytelenek lesznek botrányt provokálni.

— Eláll! Eláll! — kiáltották a mérsékltebbek. A dékán erre újból és a leghatározottabban kijelentette, hogy ez a téma be van fejezve, tovább tárgyalását nem engedi. A kongresszus tagjainak több mint fele erre a kijelentésre Abczug! Le vele! kiáltásokkal kivonult és nyilatkozatot adtak ki a derék magyar diákok (nagyobbrészt a protestáns főiskoláknak az ifjai), hogy „eltekintve attól, hogy a diákkongresszust hirtelen, előkészület nélkül, csak feltételezett hozzájárulásunkkal csapták össze, tárgysorozatát önkényűleg, legkisebb hozzászólásunk nélkül állapították meg, első mai összejövetelünk alkalmával, önálló gondolkodásunk, véleménynyilvánításunk szabadsága ellen oly erőszakosságot követtek el, hogy mindaddig, míg a kellő orvoslást meg nem kapjuk, a tanácskozáson részt nem vehetünk. Majd így folytatják: A sárospataki ifjuság napirendre vétetni kérte a Rákóczi hamvai hazahozatala iránti országos mozgalom ügyét, a debreczeni ifju-

ság pedig azt, hogy „a diákkongresszus fejezze ki lelkes rokonszenvét azok iránt, kik a folyó nagy nemzeti küzdelemben az országgyűlésen és azon kívül nyelvünkért, ősi jogainkért és szabadságunkért önzetlen, önfeláldozó küzdelmet folytatnak és biztosítani akarják a jövőt a magyar ifjuság számára. Együttal ez ünnepeles órában az ország egész színe előtt kiáltja, hogy teljes életét az önálló és független Magyarország, mint legmagasabb eszményének megvalósítására fogja szentelni“. A diák-kongresszus vezetősege a tegnapi előzetes értekezleten ezeket tudomásul vette és ezen kérdések napirendre tűzésébe beleegyezett. Mai gyűlésünkön Nagy Sándor debreczeni kiküldött a fönt említett főiskolák nevében előterjesztett indítványát, melynek tárgyalását az egyetemi hatóság képviselője: dr. Schwarcz Gusztáv, hivatkozva „az egyetemi hatóság felügyeleti jogára“, meg nem engedte; kijelentette, hogy „ezzel a felvetett indítvány el van üzve.“ A fent jelzett főiskolák ifjusága s a budapesti ifjuság egyrésze ragaszkodott álláspontjához s az erőszakos letiltás ellen tiltakozva, kijelentette, hogy ily körülmények között nem látja biztosítottnak az ifjuság szabad tanácskozási jogát, és a tanácskozási termet oda hagyta. A magyar közvélemény ítéljen. Budapest, 1903. május 11. Alairva: a debreczeni, sárospataki, eperjesi, m. szigeti és egri kiküldöttek, s a budapesti kiküldöttek egyrésze.

Forradalom Horvátországban.

Az utóbbi napokban izgalmas események hirtelen érkezik Horvátországból, melyek nem tekinthetők többé közönséges tüntetéseknek avagy zavargásoknak. Azt kell hinnünk, hogy messzemenő agitáció folytán egész Horvátország alá van aknázva, s hogy minden elő van készítve arra, hogy a törvényes rend felbomoljon s a lappangó tűz kitörjön. A magyarság helyzete valóságosan válságos, úgy hogy, egy tudósítás szerint, el lehetünk készülvén arra, hogy az 1848-iki események ismétlődni fognak. A paktumos, erélytelen Széll kormány szelvetése után így következik a vihararadás.

A Polgári Takarékos és Segélyszövetkezetnél

1903. évben az eddigi évtársulatok eredményeit mindenben felülmúló sikerrel kezdette meg a VII. évtársulat működését. Az eddigi 1890 taghoz 850 új tag iratkozott be és az előző évtársulatok 53.100 törzsbetéte eddig 13.000 törzsbetéttel szaporodott. A közönségre feltűnő jó hatással volt az 1902. év mérlege, mely 40.740 korona tiszta jövedelmet tüntet fel. A szövetkezet fennállása óta kiadott kölcsönök az elmúlt április hóban túlhaladták az 1,000,000 koronát. A tagok igényeinek könnyebb kielégítése céljából a Szövetkezet 8 éves törlesztéses jelzálogi kölcsönöket is engedélyez.

Elveszett gyűrű.

Tegnap délután 3—4 óra közt a főtéren a Sesztina üzlettől a Bikáig egy kigyó alakú arany gyűrű elveszett. A megtaláló 20 korona jutalomban részesül, ha a gyűrűt a kiadóhivatalba, vagy ifj. Csengeri Ignácához, Hatvan-utca 65. szám alá elviszi.

Naponta

érkeznek

ujdonságok

MENTZE HENRIK ujdonságok áruházába

Piacz- és Szent-Anna-utca sarkán.

A hol a nagyérdemű vevő közönség kényelmére, bárki a legolcsóbb szabott árak mellett szeretheti be szükségletét, — u. m.: angol fapipák, szivar és cigaretta szipkák, sétatálcák, finom bőrárúk, pénz, szivar és cigaretta tárczák, sport és gyermek játékszerek: **football labdák, teniszhajók, labdák; valamint teljes tennis felszerelések**; finom acél és késárúk, ollók, zsebkések, borotvák és Lórotváló készülékek, háztartási különlegességek, alkalmi ajándékok, fésűk, kefék, **illatszerek**, és mindenféle pipere kellekeket.

Dr. Boldisár Kálmán

Rákóczi- és a kurucokról írott könyve lapunk kiadóhivatalában 30 fillérért kapható. Kapható lapunk összes kihordóinál, a tözsdékben és könyvkereskedésekben.

Lapunk mai számához

mellékelve veszik olvasóink Doszpoly János utóda czég értesítését, melyre felhívjuk a figyelmet.

Jó tanács.

Mindazoknak, kik pázsitot akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szerezzék be Mauthner Ödön csász. és kir. udvari magkereskedéséből Budapesten a „Sétatéri“ vagy a „Margit-szigeti“ fűmagkeveréket. Ezeket már 29 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget oly bámulatra méltó és gyönyörű setaterei részére.

Nyilatkozat.

Évek óta használom és ajánlom a szolymai kitűnő gyógyhatású ásványvizet. Dr. Saáry Sándor városi orvos Nyiregyháza.

A szolymai ásványvíz kitűnő üdítő ital. A savanykás kerti borokkal vegyítve rendkívül kellemes.

SZINHÁZ.**A szobalány.**

A megszokott kaptafára készült francia bohózatok közül való ez a darab, mely április eleje felé Pesten a Magyar Színházban került először színre s ott mérsékelt sikert aratott. A mi tarsulatunk szombaton este adta először.

Semmi irodalmi igényre ez a darab nem törekszik. Megelégszik azzal, hogy néhány ügyesen fölépített bohózatot jelenet áran megnevettesse a férfiközönséget, — mert női közönség számára nagyon vaskos. — Tökéletesen egy színvonalon áll az orfeumi bohózatokkal.

Egy szóval, nem érdemes vele sokat foglalkozni.

Az előadás elevenen perdülő volt, kifogásolni való nem sok volt benne. A fő szerepek Hahnel Aranka és Faragó kezében voltak, akik természetesen bőven ki is aknázták a közönség mulattatására azt a nevetető anyagot, amit a szerzők ötletessége nyújtott nekik. Mellékszerepekben jók voltak Pataki, Jeszenszkyne és Csige Ilonka.

A darabot tegnap este megismételték s vele lezárta Makó igazgató a mostani színi évadot.

A társulat átvonul nyári allomáshelyére hogy aztán szeptember végén friss erővel, a nyaralás után megújult kedvvel és művészi ambíciókkal kezdje meg a következő évadot, mely — biztosra vesszük — most már a társulat a kezdet nehézségeit leküzdve, kiváló együttessé összeforvva s főleg az újonnan megnyert kiváló tagokkal erősbülve mához egy évre még nagyobb erkölcsi és anyagi eredménnyel fog zárulni, mint a mostani. Biztosíték reá Makó igazgató művészi becsüvagyától áthatott egyénisége, és a társulat minden tagjának tehetsége és buzgósa, a melyek együttesen jövőre bizonyára az ország vidéki társulatainak legjobbjává fogják tenni.

A viszontlátásra!

(—s.—c.)

**Hatóságilag engedélyezett
üzletfelosztási
végkiárulás.**

IRODALOM.**Két ösvény. Bárdos Arthur verskötete.**

Két ösvény . . . az egyik a költő vándorol az élet tarka útján, a másikon a költő édes anyja. Erről a két ösvényről szól az a harminczhét vers, a mely ma már — hála a könyvkiadás művészetének — egy kötetet tölt meg. Komor hangulatu versek ezek, bizonyosságai a Bárdos Arthur tehetségének, de annak is, hogy tehetsége még kiforratlan, s hogy kissé elsiette a nyilvánosság előtt való első megjelenést. Hogy Bárdos Arthur tehetséges poéta, azt a ki a kötetet figyelmesen többször átolvassa, észre fogja venni. Találni fog tartalmas verseket, melyebb gondolatokat, költői képeket, tömör költői stílust, csak hogy míg ezeket a talajdonságokat észre veszi, át kell egy párszor figyelmesen olvasni a verseket, mert a kiforratlan tehetségek homályossága nem engedi, hogy azokat egyszerre észre vegyük. Általában minden versen végig vonul ez a homályosság — kivéve a „Részegi állapot“ címűt, melynek kedves, pajkos hangulata nagyon is elüt a komor és homályos állapotól.

Ez a homályosság sokszor érthetlenségévé válik, úgy hogy hiába olvassuk el többször is figyelmesen, sehogysen értjük meg, hogy mit is akar a szerző volaképpen mondani. Például az „Egy karácsony“ című versről sejtjük, hogy a szocializmus nagy eszméje ihletti a költőt, de — bar el kell ismerni, hogy van benne egy pár szép gondolat — az egésznek az alap eszméje egy megfelfejthetetlen rejtély. Le kell szoknia erről a homályosságról, s hogy az mennyire előnyére fog válni, mutatja az, hogy épen azok a kötet legszebb, — sőt mondhatnók egyedül szép — darabjai, hol csökken már kissé ez a homályosság, mint a „Részegi állapot“, „Epilogus“, „Két ösvény“, „Kálvarian“, „Méhesben“, „Resignáció II.“ című költeményekben. A mi a kifejezett érzelmeket illeti, különösen két érzés ihletti a költőt, a fúri szeretet és a szerelem. Amaz komor, elégi hangulatokat és költői, melyebb gondolatokat inspirál, emez mély érzésű, szintén fájdalmas hangulatu versekben nyilatkozik, néhol valósággal modern érzéki lázzá hevülve („A méhesben“). De mind eme érzésekre ráborul az értelem takarékos homályosság.

Tehetséges poéta Bárdos Arthur, csak még kiforratlan. Kar, hogy oly sietve jelenik meg a nyilvánosság előtt. Sokkal jobban tette volna, ha vart volna még a kötet közrebocsátásával, s ezekből akkor is csak hetet-nyolczat vesz fel, a többit pedig elhagyja.

Különösen áll ez a „Nippe“ czimen összefoglalt versekről.

Egy pár fordítás is van a kötetben, ezekről az eredeti ismerete nélkül véleményt mondani nem lehet. Annyit elismerünk, hogy így egészen jól hatnak.

A feltűnően csinos kiállítású kötet Korniss Vilma és Lakatos Arthur könyvdiszeivel Budapesten Singer és Wolfnernél jelent meg. Ára 3 kor.

(N—Z.)

Imádságok a foglyok számára.

Csiky Lajos, a theologia buzgó tanára, újabb értékes mű kiadásával gyarapította eddigi szerzeményeit. Mint a debreczeni királyi törvénytörvényesség fogházának ev. ref. lel-

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy más vállalkozás miatt

kézmű, vászon, rövidáru

kereskedésemet felosztatom.

Az összes áruk felette olcsó árért adatkul el. — Berendezés eladó.

Tisztelettel **MAYERING GYULA. Piacz-utca.**

késze magasztos érzésű imádságos könyvet írt a foglyok számára. „Imádságok és elmélkedések protestáns vallásu foglyok számára.“ a mű czime, melyet magok a rabok szedtek, nyomtak ki a váci királyi országos fejtézet könyvnyomdájában. Becsülést érdemel ez a munka, mely a vallás akarja bevenni a társadalom elesettjei közé, a kik minékünk szerencsétlen testvéreink. Ezen imádságos könyvet az egyetemes keresztény anyaszentegyház bármely felekezetének tagja használhatja, egyetérthet abban minden keresztényen fogoly. Dicséret érte a buzgó, az igazi emberbarát szerzőnek, kinek fáradozatlan tevékenysége valóban elősmerést érdemel.

A Vasárnapi Ujság

május 10-iki száma 27 képpel s a következő tartalommal jelent meg: „Rákóczi szabadságharcza“ (képekkel) Ballagi Aladártól. — „Rákóczi sirja.“ Költe. ény. Szabolcska Mihálytól. — Regénytár: „Az a bizonyos Mikos.“ Elbeszélés. Irta Mikszáth Kálmán. — „Fölfelé.“ Regény. Irta Vértési Arnold (Goró Lajos rajzaival.) — „A nádasban.“ Regény. Irta Karazin N. Orosz eredetiből fordította Ambrozovics Dezső (képekkel.) — „Macedonia“ (térképpel és képekkel, rajok és Ivanics üszkübi szerb alkonzul fénykepei után.) Strausz Adolfától. — „A tavaszi nemzetközi kiállítás.“ (képekkel: Kacziány Ödön, Olgay, Poll Hugó, Pogány Mór, Telepy Karoly festményei és Strobl Alajos szoborműve után.) — „Nemzetközi czéllövő-verseny Puszta-Szent-Lőrinczen“ (képekkel). — „Vélemények a czéllövő-versenyéről.“ — „Az akadémia nagyhete.“ — „A kecskeméti római katolikus főtemplom fölszentelése“ (képekkel). — „A Nepszínházról“ (képekkel: Kürty Klara a „Khinai mézeshetek“ ben. — Irodalom és művészet, Közintezetek és Egyletek, Sakkjáték, Keptalány, Egyveleg stb. rendes heti rovatok. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy kor., „Politikai Ujdonságok“ kal és a „Világkrónika“ val együtt hat korona. Megrendelhető a Franklin Társulat kiadóhivatalában (Budapest, IV, ker. Egyetem ut. 4 szám. Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, fél-évre 2 kor. 40 fil.

Mibe kerül egy asszony?

Egy francia folyóirat érdekes adatokat közöl arról, hogy a civilizálatlan világ-részekben mibe kerül egy legénynek, ha rangjához illő asszonynyal akarja megosztani kenyerét.

Ugandában egy jó asszonynak körülbelül négy bika az ára, azonkívül egy doboz töltény és hat varrotü. Hozzá lehet azonban jutni olcsóbban is; Wilton kutató pl. egy pár cipőért kapott feleséget.

A kaliforniai karoktörzsnél a szülők rendszeren egy fél sor gyöngyöt kérnek a leányukért, ha azonban ez különösen szép és háztartási teendőkből is ügyes, nem adják egy egész soron átul.

Egy kafferdama a családja társadalmi állásához képest I—10 tehénbe kerül. Uj-Mexikóban egy tucsat lovat is elkérnek egy leányért. A tatárok vaj értékben mérik leányukat: a számójed após az iramszarvast

szereti, az indiai megelégszik némi rizszel és egy gazdag ember husz márkáért kap feleséget, a szegény azonban egy ser-tésért is hozzájuthat. Tirmolantban nem házasodhatik senki, ha csereértékül nem tud adni elefántagyart, a ligtereknél azonban egy bálnafog is megteszi.

Ungoroban részletfizetésre is lehet kapni asszonyt, de az eladott mennyasszonyt csak az utolsó részlet fizetése után köteles „szállítani” az apja.

Számos afrikai, ázsiai és amerikai nép-törzsnél a vő, mint szolga, az apósnál marad, mint a biblia szerint Jákób egykor Lábánnál. Az asszony árát apránként levonják a béréből, amíg egészen ki nincs fizetve.

A Manzoni föld vad népeinél az asz-szonyért két szarvas irhát kell fizetni, de — mint mindenütt — itt is akadnak köny-nyelmű mamák, a kik egy szarvasirháért is szívesen tudnak a leányukon, nehogy a nyakukra vénüljön. A pártában maradt leá-nyokat a vadak sem kedvelik.

CSARNOK.

Szunyog-história.

(Elbeszélés.)

Irtá: **A z a r.** (18.)

— Ugy! Még jobban!

Bizony megeskoltam a kezét, de nem egyszer, de nem tizszer, stb. . . .

Hogy pedig Szunyogh sógorom mit csinált, én bizony nem igen ügyeltem, tehát nem is tudom, csak úgy elgondolom. Mert amikor a kastély elé értünk, hát már ők is rendben voltak.

A jövő vasárnap elmondom a végét, hogy hogyan volt.

A kastélyban aztán ott várt a mé tó-ságos aszszony mosolygósan a nagy jó-hü-vős előteremben:

— Ej-ej gróf, már csakugyan vénü-lünk. Hiszen maga ugy tesz, mint a vénas-zonyok. Fialatokat boronál össze.

— Igenis, kedves cousinem! Sikerült, igenis. Kettőt egyszerre. Na csak nezzé meg! Hát nem szép emberpárok lesznek, mi? Mindakettő derék magyar ember, jó család-ból jó sarjadék. Ize, ezt én mondom Ha-nem még izé, egyebet is tudok — és ka-esintott egyet Bágy Ilonka felé.

Ugyan bizony, mit tudna többet, mint, én az anya?

De mosolygott hozzá a delnő.

— Hát izé, azt az izé Imre grótot, tudja méltóságos cousinom, ott a Mátra-

aliban. Ize, az derék magyar mágnás, már doktor juris, most jött haza a külföld-ről, ahol az oekonomiát tanulmányozta. Már is izé, tudja izét akar felállítani, szesz-gyárat.

A méltóságos asszony elkaczagta ma-gát:

— De hát muszáj mindent kiplety-kálni?

Erre meg a kegyelmes kezdett ka-czagni:

— Á há, ha-há-há! Hát ugyé kita-láltam? Mi? Én ezelőtt három évvel lát-tam már, ott nálam Bethlérén, hogy az az izé, Imre gróf, aki szintén cousinom nekem, hogy sokat izélt, foglalkozott a 13 éves leánykával. Hintáztatta is, labdáztatta is és lovagoltak is. Akkor adtam a ponnyt, a „Lepkét.” Most adok egy nagyobbbat, mert már a lovaglóruha földig ér. Lehozatok egyet a bátyáméktól a kaptári ménésből, egy hó-nap alatt betanítottam. Ugyé, kicsiny cou-sinom, jó lesz!

De már erre a kicsiny cousin ott volt ismét az öregnek a nyakában, már ismét csókolgatta, ismét gügyögött, csicsergett ne-ki, sokat sokat, szaporán, tüzzel, rokoni bi-zalommal.

— Hát cousinkám, a télen fölvis-zük a kicsikét az udvarhoz, be kell mu-tatni. Imre gróf lesz ugyis az egyik pálczás. Aztán a farsangon összehozzuk őket. A töb-bit az égben kötik. A jó Isten! Igenis, ez így van.

Hanem az már bizonyos, hogy az a lányka ugy csüngött azon az athleta öreg mágnáson, mint valami vastag, évszázados tölgyfán a folyondár, avagy a futó-rózsa. Bizony szép volt. De még szebb volt a há-ziaszszony, az anya, amint állott és nézte ezt a jelenetet és — kicsordult a könny a két szép bánatos szeméből.

— Oh, maga gróf! Édes jó cousin maga megbabonáz mindenkit. Ezeket a fia-talokat is!

— Igen-igen! He cousinkám! Azt mondom én, megbabonázták ők egymást. Boszorkányozás, hipnoziz, mesmerizmus, sug-gestió! Ez mind így van. Én csak észrevet-tem! Szinte én is suggerálódtam a három gráciától, no meg magától rokon (és itt meghajtotta magát.) Fialat korunkban mi is így voltunk. Mi? Nem igaz?

Hát a méltóságos grófnő, az ősz bána-tos özvegy delnő csak újból elkaczagta ma-gát, megfenyegette az ujjával az öreg ak-robata mágnást s ugy mondotta vigan:

Nem igaz!

Aztán fölmentünk az emeletre, az ebédlőbe. A gróf a két karján kettőt veze-tett, én meg az enyémet. Szunyogh sógor az övét, az ásitozó Mariskát. Bezzeg most nem ásitozott az a Mariska!! (Nekem hogy ásitozott csak nemrégiben is!)

(Folyt. köv.)

Nyilttér.

Mig a legutóbbi időkig **egyetlen viz sem volt egészen biztosan adagol-ható a vérköpésben, szivbajban és asth-mában** szenvedő embereknek, az újabb kísérletekből kiderült, hogy ilyeneknek egyedül a

„MARGIT“

gyógyforrás Margitlep, Beregmege

vize ajánlatos fogyasztásra, amely ezek mellett nemcsak a **hugyszervek beteg-ségeiben** a legjobb viz, hanem a legki-tünőbb **borviz** s enyhén sós ize miatt mindenki, még a legkisebb gyermekek is a legszívesebben veszik magukhoz a **gyomor és légsőhurutos meg-betegedéseinek.**

Országos főraktár:

ÉDESKUTY L. Budapesten,

Cs. és kir. udv. szállító.

== **Ásványviz nagykereskedő.** ==

Kapható mindenütt.

Dr. Dávidházy Imre

ügyvéd

irodáját — 1903. május 1-től

Deák Ferencz-utca 11 sz. alá

helyezte át.

OOOOOO-OOOOOOOOOO

Donogán és Somossy

Kunz József és Társa Utódai

Debreczen. Kistemplom bazár.

A költözködési idényre ajánljak

szőnyeg, függöny,

linoleum ágy és asztal

terítőket,

Madráczok, Paplanok,

Butorszöveteket.

== **Óriási választékban.** ==

Szabott ár. Előzékeny kiszolgálás.

OOOO-OOOOOOOOOO

Csipkefüggönyök

tisztítását

a szélek elrongálása nélkül

kifogástalanul teljesíti
Hrabéczy Antal

kelmefestő és vegytisztító
intézete

Debreczen

Széchenyi utca 42.

A Kondoros mellett 6 1/2 hold ujosztásu föld olcsón eladó.

Értekezhetni lehet a tulajdonosnál:
Dr. Mariska György ügyvédnél.

Haszonbérbe kiadó

Monostor-Pályi határában, a vasut mellett egy 384 holdas birtok. Feltételek megtudhatók **Jónás Albertnél** Debreczen, Széchényi-u. 17. vagy a tulajdonosnál **Weisz József** Tisza-Adonyban.

Csak jómosó és elsőrendű minőségek!

Megérkeztek

a szebbnél-szebb

Karton,

Francia-batiszt,

Zefir,

Himzett és ajour batiszt,

Ruha-vászon,

Selyem-zefir,

Düszesz-szaten

mosónyárikelméink

== óriási választékban ==

Bosznay J. és Társa

divatáruházában

Debreczen, Kossuth-u. 5. (2)

Csak jómosó és elsőrendű minőségek!

STOOSZ

elsőrangú klimatikus gyógyhely, hidegvizgyógyfürdő (Abauj Tornam.)

Fekszik 650 méterre a tenger színe fölött, pompás fenyvesek között, a szelek ellen teljesen védett völgyben. Klimája enyhe, levegője tökéletesen pormentes, sétányai gondozottak, ivóvize páratlan és tavaszi megőszí időjárása kellemes. Az észszerű **hidegviz-gyógyászat villanyozás, masszázsa és tejszappanok** **Cyir-fusz Doro** dr. egészségügyi tanácsos [ki télen San-Remóban gyakorló orvos] főfelügyelete alatt alkalmaztatnak. A szobaárak igen mérsékelték. Az ellátás kitűnő és olcsó. Az elő- és utóidény alatt **jelentékeny árleengedés.**

Fürdőevad máj. 15-től szeptember 15-ig.

Posta, távirtda helyben. Vasuti állomás Mecenzéf.

Kimerítő prospektust kívánatra küld

a fürdőigazgatóság.

Boros Testvérek

Divatos
Jó
Olcsó

Ruhakelmék, Selymek,
Sefretek, Batisztok, Vász-
nak, Szőnyegek, Füg-
nyök, Ágyterítő, Pipere
czikkek.

nődivat
áruházában
Jó
Olcsó
Divatos

Minden eltörött tárgyat

összeragasztani (kivétel nélkül) a legtartósabban csak a „Ruf“-féle **felülmúlhatlan** „UNIVERSALKITT“-el lehet. Valódi csak **ifj. Pájer Józsefnél** kapható Debreczenben.

Schicht-szappan

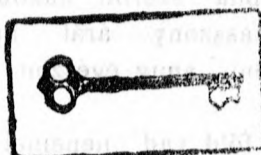
Védjegy

Szarvas

vagy

kulcs

legkiadósabb és azért a legolcsóbb szappan.

Minden ártalmas vegyítéktől tiszta.

Mindenütt kapható!

A vásárlásnál különösen arra vigyázzunk, hogy minden darab szappanon a **Schicht** név és egy a fenti védjegyekből rajta legyen.

Egyedül valódi angol

Gyógyszerész A. THIERRY BALZSAM

Közegészségügyileg megvizsgálva és véleményezve.

Az üvegek felszerelése keresk. törvényszéki mintavédelem alatt áll.

E balzsam belsőleg és külsőleg használ: 1. Utolérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek kóros bajainál, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyít a legrégebb bajoknál is. 2. Kitűnő hatása van torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a hideglelést. 4. Meglepő gyorsan gyógyítja a gyomor szelégörösöt s a tagrágatásokat. 5. Megment az aranyeres fájdalomtól s kigyógyít a Hämorrhoidákból, szeliden mozditja elő a székelést s a vér tisztulását, javítja az étvágyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, üres fogaknál és szájröghadaskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felüffogást, a száznak s a gyomornak bűzét. 7. Nagyon jó gyógyszer kül és belbajoknál, u. m. sebeknél, lázhólyag, szemölcs, égési sebek, fagyos tagoknál, rüh és kiüések. 8. megszünteti a fejfájást, szakgatást, rheumát, fülbántalmakat stb. Csak mindig vigyázzunk a mellékelt zöld mezejű **apácza-védjegyre!** Hamisítá októl legjobban óvakodunk, ha **egyenesen** gyáramból Ausztria-Magyarország minden állomására franco rendelünk 12 kicsi vagy 6 dupla üveget 4 koronáért, Bosznia és Herzegovinában 4 kor. 60 fillér. Kevesebb nem küldetk. Szétküldés előrefizetés vagy az összeg utánvétele mellett.

Gyógyszer A. Thierry balzsam és Centifolia kenőcs.

Eme két gyógyhatásában utolérhetetlen szer soha nem romlik el, sőt mentül régebb, annál jobb nem árt a szírnék fagy, sem meleg s ezáltal télen nyáron szét-küldhető. Mindenkor hatással van, s alkalmazása esetén könnyen várható az orvosi segély, természetesen nem szabad hatástalan utánzásokhoz nyulni, melyért csak haszontalan elpredáljuk a pénzt, hanem mindig tartson minden család készenlétben e világhírű, olcsó, megbízható, a mellett ártalmatlan szerből. A hol nem bizonyos, hogy az én kitűnő szerem, ott ajánlatos egyenesen tőlem hozatni. Cím: 2.

Apotheker Thierry (Adolf) Schutzengel-Apotheko in Pregrada bei Rohitsch Sauerbrunn.

Főraktár: Budapest Török József, Zágrábban Mittelbach S. és Bécsben Brady C. gyógyszerészeknél.

Mészáros Miklós

a magyar kir. szabad. osztálysorsjáték főarúsítója

Budapest, VIII., József-körút 22-24.

ajánlja a m. kir. szab. osztálysorsjegyek főarudájából való közvetlen beszerzését **eredeti árakban:**

	1/8	1/4	1/2	1/1	
	1.50	3.—	6.—	12.—	korona.

Megrendeléseket czélszerűségeből postautalványon kérem

Huzás már május hó 22 és 23-án.